

אתנחתא קולנוע //

האשה על העדשה

השנה האחרונה ידעה פריחה של סרטים על נשים ומאת נשים. האם הקולנוע הנשי באמת שונה? מהקולנוע הגברי מאת דוד שליט

אם וולך היא אשה מוכרת שקולה נשמע ברמה, דמות האשה בסרט 'לוויה בצהריים' היא זו של האשה הכבושה, השותקת. במידת מה היא מזכירה את דמותה של חנה גונן, הגיבורה של עמוס עוז ב'מיכאל שלי'

קולנועית. הגיבורה, אותה מגלמת התסריטאית והבימאית רונת אלבקין (שחתומה על הסרט יחד עם אחיה, שלומי אלבקין), מנסה להשיג גט מבעלה הסרבן, שאת נישואיהם המיוסרים ומייסרים ראינו בסרט הקודם בטרילוגיה ולקחת לך אשה'. 'גט' מתרחש בחדר קלסטורופובי בבית הדין הרבני באחת הערים בצפון, והוא מתעד את הישיבות המייאשות תוך כדי גלגול סיפור האינדיבידואליזם ואינדיבידואליזם מסורבת במשך שנים בידי הבעל הכבוי והפחית המורדק עליידי מידת כבוד הגבר, ומגובה עליידי הממסד הדתי. במהלך הסיפור מצטיירת האשה כחסרת אונים, אסירה

'שכמו מיכאל שלי', גם 'לוויה בצהריים' מבוסס על יצירה ספרותית שהתפרסמה בשנות ה-60, מאת ישעיהו קורן. הגיבורה 'לוויה בצהריים' משרטטת כמעט כדמות בסרט אימים, אשה שאנחנו הצופים איננו יודעים מה היא מסתירה, מה גורם לה לנהוג כסביבתה – מושב בשנות ה-50 - כמתה חיה, חסרת רצון, לצד בעלה המשתדל לחברה לחיים, ואינו תשוקה שרוחשת בתוכה לילד בבית השכן, ולחילל שהיחידה שלו חונה בסמוך למושב. כל הנוכחים בסביבה וכל כוחות הנפש שלה יובילו בסופו של עניין לטרגדיה. הסרט 'גט' הוא חלק שלישי בטרילוגיה

מיכל בת אדם התמקדו בחוויה הנשית, וכך דמותה המצטברת של גילה אלמגור מתוך סרטים רבים. התהליך התחזק ככל שנשים קבוצה החלו לקחת מושכות לידיים כיוצרות הסיפור וכבמאיות. התהליך תפס תאוצה בשנתיים-שלוש האחרונות עם 'למלא את החלל', 'רווקה פלוס' ו'הנזנת', ובאחרונה זאת שחזרת הביתה', שהגדירו נשים כלאות' במערכות יחסים ובמסגרות חברתיות. בסרטי השנה החוויה הנשית נמצאת במרכז הבמה. הסרט 'פרחים של מרציפן' מתאר אשה שעוזבת את קיבוצה במסע חיפוש עצמי, ובסרט תפוחים מן המדבר' אישה נודדת בכיוון ההפוך, מהעיר אל הקיבוץ. גם 'פרינסס' מתאר 'מסע של צעירה מחוץ לביתה. בסרט 'יונה' על המשוררת יונה וולך, המאבק של הגיבורה הוא להשגת ביטוי אישי. הסרט מתאר פרק מסוים בחייה של וולך - השנים בתחילת דרכה כמשוררת ואז סדרה של משברים נפשיים ותקופות אשפוז במוסד טלביה בירושלים. אם לחדד את סיפור הסרט, כי אז הוא מתאר את מלחמתה של וולך למצוא את קולה המיוחד כמשוררת, להילחם עליו ולהשמיע אותו בחופשיות, והסרט אכן מסתיים שם ואינו ממשיך לשנים המאוחרות.

אם וולך היא אשה מוכרת שקולה נשמע 'ברמה, דמות האשה בסרט 'לוויה בצהריים' היא זו של האשה הכבושה, השותקת. במידת מה היא מזכירה את דמותה של חנה גונן, הגיבורה של עמוס עוז ב'מיכאל שלי', וגם את הדמות ששיחקה איזבל הופר בסרט 'רוקמת התחרה'. זוהי אישה אניגמטית, לא ברורה לחלוטין. אולי משום שגברים עיצבו אותה על-פי הסטריאוטיפים של התקופה. מעניין

בחדש מארס השנה ביטלה עיריית רחובות את פסטיבל סרטי הנשים שהתקיים בעיר במשך עשור. יש משו אירוני בביטול הפסטיבל הזה דווקא השנה, שחירשם כנראה כשנת האשה בקולנוע הישראלי. למעלה מעשרה סרטים שבמרכזו, עלילותיהם נשים, ורובם גם בוימו בידי נשים הופקו השנה. ואולי לא אירוניה יש פה אלא דווקא סימן לאופטימיות, שכן הפסטיבל הוחלף ביוזמה חדשה - פסטיבל לסרטי ילדים ונוער ייתכן שבעירייה החליטו שסרטי נשים כבר יכולים לצעוד לבד, ויש לעודד קצת קבוצה נוקמת חדשה, של ילדים ונוער. להלן רשימה של סרטי הנשים בישראל 'לוויה בצהריים', 'רחוק מהעדרו', 4102: 'אפס ביחסי אנוש', 'אנשים כתומים', 'יונה', 'בורג', 'גט', 'הנזנת', 'את לי לילה', 'פרחים', 'של מרציפן', 'פרינסס', 'תפוחים מן המדבר' סרטים נוספים מן הסתם, יצטרפו בהמשך השנה.

החלוקה לשנים היא כמובן שרירותית. הליך יצורו של סרט הוא עניין מורכב שנמשך מספר שנים, והשנה שבה יצא הסרט למסכים אינה מלמדת על מגמה נקודתית, ובכל זאת הצטברות שכזאת שאין דומה לה בשנים קודמות, היא תופעה שמחייבת תשומת לב זכור גל סרטי לבנון שפרץ לקולנוע הישראלי לפני מספר שנים, ובשנה שעברה אובחן גל סרטי אימים כחולל-לבן, שכמו רמז על התהליך המתמשך של אלימות בלתי נסבלת בחברה הישראלית.

לסרטי נשים יש הסטוריה ארוכה בקולנוע העולמי, ופחות בקולנוע הישראלי. 'אשת הגיבור', 'נתליה', 'אביבה אהובתי'. סרטי

שיעור חופשי 43 <ספטמבר 4102